

De Blauwe Transformatie

Influentstrategie als maatschappelijke opgave

waterschap vallei en veluwe

Ambitiedocument
17-9-2026

Inhoud

01 Aanleiding en doel

02 Water(keten) en bodem sturend

03 Regenwater afkoppelen als voorwaarde voor ruimtelijke kwaliteit en toekomstbestendigheid

04 Dynamische Innovatieve Adaptieve Monitoring (DINAMO)

05 Van diffuse bron naar gedeelde zorg(plicht)

06 Van waterbewust zijn naar waterbewust gedrag

07 Ruimtelijk prioriteren en investeren in bronaanpak

08 Tot slot & samenvatting doelen, projecten en maatregelen

Aanleiding en doel

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater markeert een duidelijke koerswijziging. Stedelijk afvalwater wordt niet langer alleen benaderd als een technische zuiveringsopgave aan het einde van de keten. Effluent, het water dat via de riolering en de rwzi's op open water wordt geloosd, maakt gemiddeld 2% uit van de totale waterbalans in onze werkregio. Er kan niet eindeloos worden geoptimaliseerd in de zuivering terwijl er elke dag nieuwe milieuvreemde stoffen bijkomen. De richtlijn legt daarom de nadruk op het voorkomen van verontreiniging aan de bron, geïntegreerd beheer van afvalwater en regenwater, risicogerichte monitoring, aandacht voor volksgezondheid, producentenverantwoordelijkheid en klimaatbestendige oplossingen in stedelijk gebied.

Voor Waterschap Vallei en Veluwe sluit deze beweging direct aan bij het nieuwe waterdenken uit de BOVI2050. Daarin zijn water als ordenend principe, maximaal vasthouden en schoonhouden van water en partnerschap als watermerk leidend. De actualisatie van de BOVI versterkt deze lijn namelijk da: waterzekerheid, waterbewust gedrag, waterinclusieve bebouwde omgeving, groenblauwe dooradering en het voorkomen van verontreiniging aan de bron vragen om keuzes in de ruimtelijke ontwikkeling.

Maatschappelijke opgaven zijn fors. Ook in onze regio. De versnelling van de stedelijke (her)ontwikkeling, de energietransitie en klimaatadaptatie zijn daar voorbeelden van. Waterschap Vallei en Veluwe heeft samen met 28 gemeenten een influentstrategie opgesteld, voor de thema's bedrijfsmatig afvalwater, huishoudelijk afvalwater, hemelwater en rioolvreemd water. Voorliggend ambitiedocument is een strategische aanvulling op deze - met name technisch operationele- influentstrategie. Het ambitiedocument vormt de verbinding tussen de Europese verplichtingen, de regionale waterprincipes en de praktijk van gebiedsontwikkeling. Het gaat over wat er bij de rioolwaterzuivering binnenkomt, maar vooral ook over wat we eerder in de "keten" kunnen voorkomen. Het gaat om de samenhang tussen regenwater, afvalwater, waterbewust gedrag, materiaalgebruik, diffuse bronnen, indirecte lozingen, monitoring, ruimtelijke inrichting en investeringen. Keuzes van inwoners, bedrijven en instellingen hebben rechtstreeks invloed zijn op wat uiteindelijk in het riool en het watersysteem terechtkomt.

Het doel van dit ambitiedocument is daarom om als waterschap een samenhangende strategische ambitie voor de influentstrategie te formuleren en dit te borgen in het Blauw Omgevingsprogramma 2027-2033. Het document is nadrukkelijk geen blauwdruk en geen technisch uitvoeringsprogramma maar plaatst de influentstrategie in een breder perspectief. Het geeft richting aan de keuze om de bestaande strategie te laden en de bronaanpak actorgericht, gebiedsgericht en datagedreven te organiseren.

Doelen

- De strategische ambitie voor de influentstrategie vertalen naar doelen en activiteiten voor het Blauw Omgevingsprogramma (BOP) 2027-2033 met betrekking op de hernieuwde Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater.
- Het (ontwerpend) ontwikkelen van een samenhangend pakket aan bron-, gebieds- en actorgerichte activiteiten en maatregelen voor de verschillende thema's, geïntegreerd in het BOP 2027-2033.

De beleidsmatige doorwerking hoeft niet in een apart spoor te worden georganiseerd. De kracht zit juist in het laten meelopen van de influentstrategie met bestaande instrumenten en processen: gebiedsagenda's, programma's onder de Omgevingswet, de BOP-cyclus, investeringsbesluiten, VTH en regionale samenwerking.

Water en bodem in schrijverswijk Veenendaal (Must, Veenvesters)

Water(keten) en bodem sturend

Water en bodem sturend betekent voor de influentstrategie dat ruimtelijke keuzes invloed hebben op de kwaliteit en hoeveelheid van het stedelijk afvalwater. Waar en hoe we bouwen, verharden, afkoppelen, infiltreren, materialen toepassen en functies combineren, bepaalt mede wat uiteindelijk in het riool en op de rwzi terechtkomt. Drinkwaterbesparing is ook onderdeel van water(keten) en bodem sturend.

De bronaanpak kent daarmee drie dimensies. Technisch gaat het om besparen, scheiden, hergebruiken en lokaal verwerken voordat afvalwater of schoon regenwater de rwzi belast. Nieuwe woningbouw, bedrijventerreinen en transformatiegebieden worden zo ontworpen dat regenwater wordt vastgehouden, de sponswerking van de stad wordt versterkt, vervuiling wordt voorkomen en schoon water niet onnodig naar de rwzi wordt afgevoerd. Daarmee wordt de waterketen onderdeel van de ruimtelijke hoofdstructuur. Dit past bij de actuele koers van het waterschap om waterinclusief bouwen en ‘water en bodem sturend’ centraal te stellen in de gebouwde omgeving. Tegelijk wordt het adagium ''drinkwater om te drinken'' gestimuleerd.

Maatschappelijk vraagt de bronaanpak om ander gedrag en gedeeld eigenaarschap. Inwoners, woningbouwcorporaties, bedrijven, ontwerpers, gemeenten en ontwikkelaars worden onderdeel van de oplossing. Preventie, bewustwording, producentenverantwoordelijkheid en gerichte handhaving versterken elkaar.

Tactisch gaat het vervolgens om het wat en hoe: de bronaanpak wordt vroegtijdig ingebracht in omgevingsvisies, programma’s, gebiedsagenda’s, stedenbouwkundige plannen en gebiedsateliers. Per gebied worden water- en bodemsysteem, bronnen van vervuiling en ruimtelijke ontwikkelopgaven gezamenlijk geanalyseerd en vertaald naar concrete ontwerpprincipes, eisen en investeringen. Zo wordt de herziene Europese afvalwaterrichtlijn geen opgave voor de rwzi alleen, maar een gebiedsgerichte strategie voor een gezond, robuust en waterinclusieve leefomgeving.

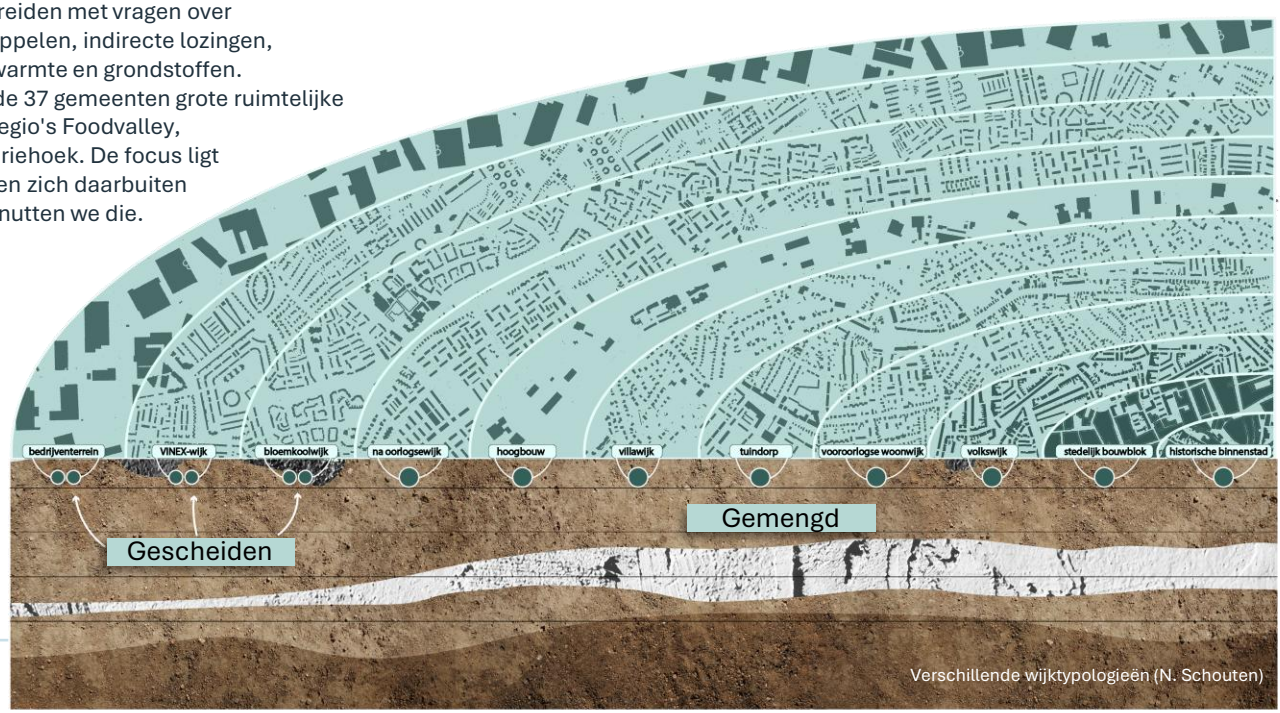
Strategische doelen

- Water en bodem sturend vertalen naar de waterketen: ruimtelijke keuzes moeten bijdragen aan minder en schoner influent.
- Bronaanpak onderdeel maken van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en investeringsbesluiten. Hierbij wordt de gebouwde omgeving gezien als de plek waar keuzes en gedrag van inwoners, bedrijven en organisaties de influentkwaliteit beïnvloeden, en niet alleen de rwzi.
- De waterketen vroegtijdig verbinden met ruimtelijke planvorming zodat maatregelen aan de voorkant worden meegenomen, zoals 100 liter drinkwater per persoon per dag.

Projecten en maatregelen

- Bij gezamenlijke, prioritaire gebiedsontwikkelingen standaard inzichtelijk maken welke invloed de ontwikkeling heeft op afvalwater, regenwater en influentkwaliteit.
- De weging van het waterbelang uitbreiden met vragen over bronaanpak, materiaalgebruik, afkoppelen, indirecte lozingen, hergebruik en de terugwinning van warmte en grondstoffen.
- Starten in gebieden waar a priori in de 37 gemeenten grote ruimtelijke investeringen samenkomen, zoals regio's Foodvalley, Amersfoort/Defensie en de Stedendriehoek. De focus ligt op deze drie gebieden, maar mochten zich daarbuiten kansrijke situaties voordoen dan benutten we die.

De stadsdoorsnede laat de verscheidenheid van een stad op wijkniveau zien. De verschillende wijktypologieën maken dat ruimtelijke opgaven op verschillende plekken in de stad een andere uitwerking krijgen. Het beeld geeft zowel de boven- als ondergrond weer. Iedere stad heeft te maken met de bodem waarop deze ooit gebouwd is. Deze verschillen dienen meegenomen te worden wanneer wordt gekeken naar afkoppelen. Daarnaast geeft de illustratie weer met welke wijken een gescheiden en gemengd systeem hebben. Gescheiden systemen zijn nieuwe bedrijventerreinen aan de rand van de stad, VINEX-wijken en bloemkoolwijken.

Verschillende wijktypologieën (N. Schouten)

Regenwater afkoppelen als voorwaarde voor ruimtelijke kwaliteit en toekomstbestendigheid

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater markeert een omslag van het achteraf oplossen van waterproblemen naar het voorkomen van belasting aan de bron. De richtlijn vraagt om geïntegreerd beheer van stedelijk afvalwater en regenwater en geeft daarbij prioriteit aan groene en blauwe infrastructuur. Aanleiding is dat klimaatverandering en verstedelijking de belasting van de riolering en de frequentie van overstorten vergroten. Deze aanpak draagt ook bij aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), die gericht is op het bereiken en behouden van een goede waterkwaliteit. Door schoon regenwater gescheiden te houden van afvalwater en overstorten te beperken neemt vervuiling van het oppervlaktewater af.

Schoon regenwater hoort niet vanzelfsprekend thuis in het gemengde riool. Door klimaatverandering en verstedelijking neemt de druk op riolering, rwzi's en ontvangende wateren toe. Afkoppelen is daarom niet alleen een technische rioolmaatregel, maar een ruimtelijke kans om huidige wijken en toekomstige gebiedsontwikkeling klimaatbestendiger, groen/blauwer en gezonder te maken. Naast fysieke maatregelen raakt het ook aan gedragsopgaven van bewoners, bedrijven en overheden. De kern is dat regenwater lokaal waarde krijgt. Water dat op daken, straten en pleinen valt, kan worden vastgehouden, benut, geïnfiltreerd of geborgen. Door te bergen en te infiltreren ontstaat ruimte voor biodiversiteit, recreatie en kortom een gezonde bodem en leefomgeving. Tegelijk wordt schoon regenwater niet langer vermengd met huishoudelijk afvalwater, waardoor overstorten en vuiluitworp sterk worden teruggedrongen.

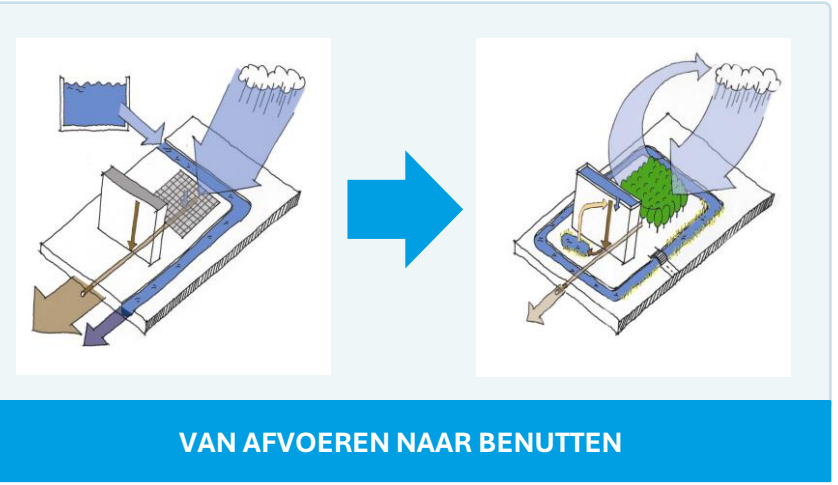
De aanpak verschilt per gebied. In naoorlogse wijken liggen andere kansen dan in historische binnensteden, bedrijventerreinen of nieuwe uitbreidingslocaties. Juist daarom moet afkoppelen gebiedsgericht worden geprogrammeerd en gekoppeld aan renovatie, groot onderhoud, klimaatadaptatie, vergroening en rioolvervanging.

Strategische doelen

- Regionale ontwikkelstrategie: van regenwater afvoeren naar regenwater benutten; van riooltechniek naar ruimtelijke kwaliteit; van reageren op wateroverlast naar klimaatadaptief ontwerpen.
- Regenwater benutten als drager voor klimaatadaptatie, vergroening, verkoeling, biodiversiteit en leefkwaliteit.
- Schoon regenwater niet langer vanzelfsprekend via het gemengde riool afvoeren.
- Afkoppelen positioneren als ruimtelijke kwaliteitsmaatregel en niet alleen als riooltechnische ingreep.
- Vuiluitworp door overstorten vanuit gemengde stelsels (en de rwzi's) met 95% te verminderen door minstens 70% van gemengd gerioleerde gebieden versneld af te koppelen voor 2040.

Projecten en maatregelen

- Het waterschap maakt samen met gemeenten een prioriteitenkaart van gemengde stelsels, overstorten, afkoppelkansen en ruimtelijke projecten.
- Concretiseren hoe stapsgewijs tot vermindering van vuiluitworp door overstort wordt gekomen via afkoppelen, afkoppelen daarbij altijd als meervoudige opgave te zien en te integreren in gebiedsontwikkeling.
- Het waterschap stuurt er bij gemeenten op aan dat afkoppelen standaard meegenomen wordt bij herstructurering, rioolvervanging, groot onderhoud en vergroening.
- Een voorkeursvolgorde hanteren: besparen, vasthouden, benutten, infiltreren, bergen en pas daarna vertraagd afvoeren

VAN AFVOEREN NAAR BENUTTEN

Dynamische Innovatieve Adaptieve Monitoring (DINAMO)

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater markeert een verschuiving van afvalwaterbehandeling achteraf naar preventie en bronaanpak vooraf. De richtlijn verbindt waterkwaliteit, volksgezondheid, klimaatadaptatie en digitalisering en vraagt om een risicogerichte aanpak, monitoring en het benutten van digitale mogelijkheden. Ook wordt het beginsel ‘de vervuiler betaalt’ versterkt. Metingen aan influent, rioolstelsel, oppervlaktewater en eventueel slib worden verbonden met gegevens over bedrijven, vergunningen, meldingen, gebiedskenmerken, neerslag, overstorten en ruimtelijke ontwikkelingen. Zo ontstaat een scherper en coherent beeld van bronnen, patronen en risico’s en van de beleidseffecten.

De Europese richtlijn vraagt om meer monitoring van onder andere microverontreinigingen door zeer zorgwekkende milieuvreemde stoffen, PFAS, microplastics, broeikasgassen en volksgezondheidsparameters. Het gaat hierbij niet om wat er binnenkomt op de rwzi, maar voornamelijk waar, waarom en waardoor ongewenste stoffen in de waterketen binnenkomen. Regionaal biedt dit de kans om monitoring niet alleen als verplichting te zien, maar als sturingsinformatie voor bronaanpak, VTH, waterbewust gedrag en investeringen.

Een effectieve bronaanpak vraagt daarom om een continue verbinding tussen meten, begrijpen, reflecteren, leren en handelen. Monitoring van beleidseffecten is bovendien verplicht in het kader van de Omgevingswet. Metingen van influent, rioolstelsel en oppervlaktewater worden gekoppeld aan informatie over bronnen, bedrijfsactiviteiten, vergunningen, meldingen en gebiedskenmerken. Hierdoor ontstaat steeds meer kennis en inzicht in de herkomst, verspreiding en effecten van verontreinigingen. Kortom, dynamische, innovatieve en adaptieve monitoring (DINAMO).

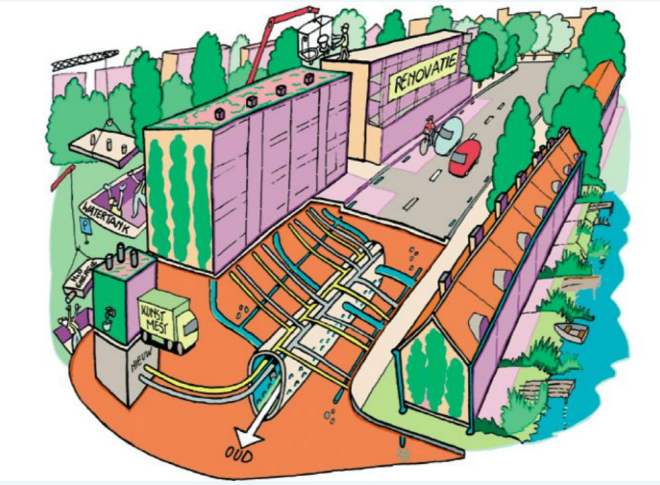
Strategische doelen

- Het waterschap ontwikkelt samen met gemeenten, provincies, omgevingsdiensten, bedrijven, kennisinstellingen en andere partners een regionaal leer- en meetnetwerk.
- Het waterschap ontwikkelt monitoring van verantwoordingsinstrument naar sturingsinstrument.
- Het aantoonbaar verminderen van de belangrijkste beïnvloedbare schadelijke indirecte lozingen, met als richtinggevende ambitie minimaal 50 procent reductie, conform de deadlines in de herziene richtlijn.
- Het waterschap verbindt data uit de waterketen, het watersysteem, VTH, gebiedsontwikkeling en externe bronnen met elkaar.
- Een digitaal dataplatform en digital twins maken de waterketen actueel, voorspellend en handelingsgericht, zodat afwijkende patronen sneller worden herkend, bronnen beter worden herleid en maatregelen vooraf kunnen worden gesimuleerd. Metingen bij rwzi’s, rioolstelsels en oppervlaktewater (DINAMO) worden gecombineerd met kennis over productgebruik, gebiedskenmerken, emissieroutes en waterbewust gedrag.

Projecten en maatregelen

- Intern de Taskforce DINAMO starten met VTH, Transitie & Innovatie en de relevante Opgaven om de beleidscyclus te kunnen sluiten en maak daarbij gebruik van de budgettaire ruimte die binnen opgaven en SKIA beschikbaar is. Aansluiting zoeken bij lopende initiatieven en (interne) kennisdragers.
- Per gebied inzichtelijk maken welk stedelijk gebied gemengde riolering heeft, waar wel of niet afgekoppeld is, waar overstorten zijn en hoe vaak deze in werking treden en deze informatie te koppelen aan toekomstige ontwikkelingen.
- Metingen aan influent, rioolstelsel, oppervlaktewater en eventueel slib koppelen aan gebiedsdata, vergunninggegevens en meldingen. Monitoring verbinden aan VTH, gebiedsontwikkeling, investeringskeuzes en waterbewust gedrag.
- Een basismeetstrategie wordt ontwikkeld voor prioritaire stoffen, indirecte lozingen, overstorten, regenwater en relevante rwzi-afwateringsgebieden.

METEN • BEGRIJPEN • LEREN • HANDELEN

Van diffuse bron naar gedeelde zorg(plicht)

Een belangrijk deel van de belasting van stedelijk afvalwater ontstaat niet bij één duidelijke lozingspijp. Het gaat om diffuse bronnen uit huishoudens, bedrijven, auto- en vrachtverkeer, bouwmaterialen, verzorgingsproducten, geneesmiddelen, microplastics, PFAS, vetten, schoonmaakmiddelen en verkeerd gebruik van het riool.

De Europese richtlijn versterkt het principe dat de vervuiler betaalt en introduceert producentenverantwoordelijkheid voor onder meer geneesmiddelen en cosmetische producten. Voor het waterschap betekent dit niet dat alle oplossingen regionaal liggen, maar wel dat regionale monitoring, gebiedsgerichte bronaanpak en nationale lobby elkaar moeten versterken.

Gedeelde zorgplicht betekent dat het waterschap niet alleen aan het einde van de keten verantwoordelijk is voor steeds verdergaande zuivering. Gemeenten, producenten, bedrijven, ontwikkelaars, corporaties, inwoners en beheerders hebben allemaal invloed op wat wel of niet in het riool terechtkomt. De gedeelde zorgplicht is in lijn met de Omgevingswet, preventiebeginsel en de 1-overheidsgedachte maar ook met de Water en Bodem Sturend kamerbrief en onze BOVI2050 namelijk: niet afwentelen in ruimte, in tijd en op andere partijen.

Strategische doelen

- Diffuse verontreiniging erkennen als gezamenlijke opgave van waterschap, gemeenten, bedrijven, producenten en inwoners.
- Het principe “de vervuiler betaalt” en producentenverantwoordelijkheid benutten als bestuurlijke en beleidsmatige richting. Producenten moeten volgens de nieuwe richtlijn vanaf uiterlijk 31 december 2028 ten minste 80% van de kosten van de daarvoor noodzakelijke monitoring en quartaire zuivering dragen
- Regionale bronaanpak verbinden met nationale en Europese agendering van moeilijk beïnvloedbare stoffen.
- Een stevige lobbystrategie via de Unie van Waterschappen is nodig. De Europese richtlijn biedt daarvoor een belangrijk fundament: producenten moeten financieel verantwoordelijkheid dragen voor de milieuschade en zuiveringskosten die hun producten veroorzaken.

Projecten en maatregelen

- Nieuwe en bestaande wijken zo worden ingericht en beheerd dat emissies naar het watersysteem/waterketen worden voorkomen, beperkt of waar mogelijk vervangen door milieuvriendelijkere alternatieven.
- Prioritaire diffuse bronnen worden in beeld gebracht, zoals medicijnresten, microplastics, PFAS, vetten, doekjes, schoonmaakmiddelen, bouwmaterialen en indirecte bedrijfslozingen. Samen met omliggende waterschappen en met de 37 inliggende gemeenten organiseert het waterschap Toezicht en Handhaving en zijn er heldere afspraken met de Omgevingsdiensten.
- Bronmaatregelen opnemen in gebiedsprocessen/programma’s, aanbestedingen, beheerafspraken, communicatie en toezichtstrategieën.
- Voor de meest relevante diffuse bronnen is een meetbare daling zichtbaar of is aantoonbaar gemaakt welke aanvullende nationale of Europese aanpak nodig is.

Van waterbewust zijn naar waterbewust gedrag

De herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater maakt een fundamentele beweging van achteraf zuiveren naar voorkomen aan de bron. De richtlijn verbindt de aanpak van stedelijk afvalwater nadrukkelijk met klimaatadaptatie, herstel van stedelijke ecosystemen, geïntegreerd waterbeheer en het voorkomen van verontreiniging. Daarbij krijgen lokale bronmaatregelen en nature-based solutions nadrukkelijk de voorkeur, aldus de richtlijn.

Waterbewust gedrag ontstaat niet alleen door informeren. De omgeving moet gewenst gedrag gemakkelijker maken. Inwoners zijn niet alleen gebruikers van het watersysteem, maar medebepalend voor de belasting ervan. Denk aan zichtbare regenwaterafvoer naar wadi's, waterbesparende voorzieningen, begrijpelijke feedback over watergebruik en bewonersparticipatie bij vergroening en afkoppeling. Bijvoorbeeld om toe te werken naar minder dan 100 liter drinkwater per persoon per dag, het voorkomen van vet- en afvallozingen op het riool, het verminderen van het gebruik van drinkwater voor toepassingen waarvoor dat niet noodzakelijk is, het afkoppelen van regenwater en het verwijderen van overbodige verharding. Deze aanpak verschilt per type wijk. De richtlijn wordt zo vertaald van Europese verplichting naar lokale praktijk: van waterbewustzijn naar watergedrag, van technische oplossing naar sociale innovatie en van afvalwaterprobleem naar gezonde leefomgeving.

Een succesvolle bronaanpak vraagt tegelijkertijd om waterbewust gedrag. Daarbij gaat het niet alleen om bewustwording, maar om het daadwerkelijk beïnvloeden van keuzes en handelen van inwoners, bedrijven, ontwikkelaars, maatschappelijke organisaties en overheden. Juist in gebiedsontwikkelingen ontstaan kansen om dit gedrag structureel te verankeren in ontwerp, inrichting, beheer en gebruik van de leefomgeving.

Strategische doelen

- De leefomgeving zo inrichten dat gewenst waterbewust gedrag makkelijker en vanzelfsprekender wordt.
- Waterbewust gedrag onderdeel maken van de gebiedsontwikkeling. Niet alleen informeren achteraf, maar de omgeving zo ontwerpen dat gewenst gedrag vanzelfsprekender wordt.

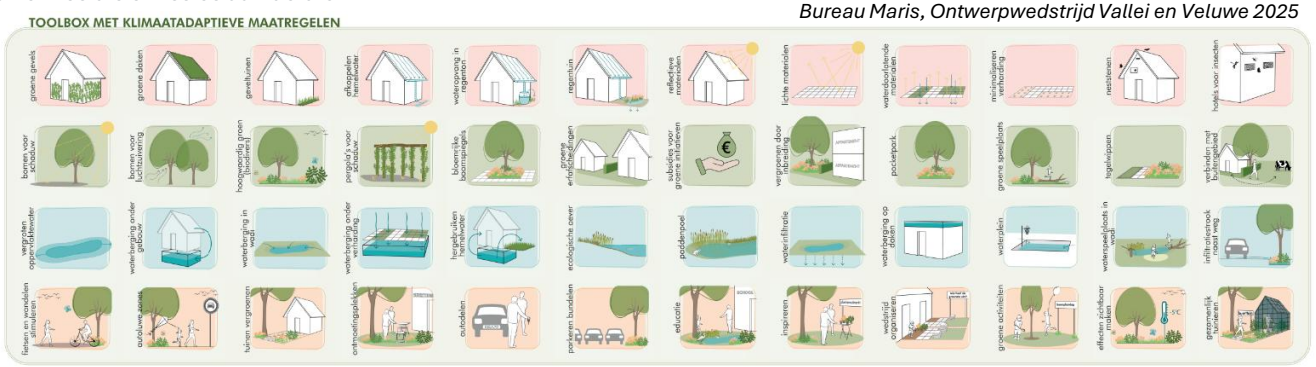
Projecten en maatregelen

- Ieder stedelijk (her)ontwikkelingsproject krijgt een watergedragsagenda. Daarin worden concrete doelgedragingen opgenomen voor watergebruik, afvalwater en inrichting.
- Beloon koplopers en gebruik buurtgerichte campagnes en ontwerpprincipes die gewenst waterbewust gedrag aantrekkelijk en eenvoudig maken.
- Gedragsmaatregelen koppelen aan fysieke ingrepen, zoals wadi's, inzamelpunten, groene straten, waterbesparende voorzieningen en duidelijke informatie.
- Waterbewust gedrag draagt aantoonbaar bij aan minder verstoppingen, minder ongewenste lozingen, drinkwatergebruik naar 100 liter per persoon per dag, laagwaardige toepassingen en meer lokale verwerking van regenwater.
- Waterbewust gedrag structureel meenemen in de bronaanpak door gedragsfactoren, motivaties en belemmeringen van inwoners, bedrijven en instellingen inzichtelijk te maken en deze kennis te vertalen naar gerichte interventies die emissies aan de bron voorkomen

Bureau Maris, Ontwerpwedstrijd Vallei en Veluwe 2025

Waterschap Vallei en Veluwe

Ruimtelijk prioriteren en investeren in bronaanpak

Bronmaatregelen zijn het meest kansrijk waar wateropgaven, ruimtelijke investeringen en bestuurlijke samenwerking samenkomen. Niet alleen technische zuivering, maar ook preventie, regenwaterbeheer, groene infrastructuur en maatregelen in het stedelijk gebied maken onderdeel uit van een integrale aanpak van stedelijk afvalwater. Niet elk gebied vraagt dezelfde aanpak en niet elke maatregel levert dezelfde maatschappelijke waarde op. Daarom is ruimtelijke prioritering nodig.

Bronmaatregelen zijn niet overal gelijktijdig en met dezelfde intensiteit nodig. De beschikbare middelen moeten worden ingezet daar waar zij de grootste bijdrage leveren aan waterkwaliteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimtelijke kwaliteit én waar grote ruimtelijke ontwikkelingen (versneld) plaatsvinden. De regio's Foodvalley, Amersfoort met defensieopgave en de Stedendriehoek lijken logische ontwikkelregio's. In deze gebieden komen woningbouw, transformatie, economische ontwikkeling, klimaatadaptatie en druk op de waterketen samen. De influentstrategie kan daar als hefboom werken: elke maatregel draagt niet alleen bij aan minder en schoner influent, maar ook aan ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid en gezondheid.

De beschikbare ruimte voor bronmaatregelen moet daarom niet generiek worden verdeeld, maar programmatisch worden ingezet waar de grootste meerwaarde ontstaat. Dat vraagt om duidelijke criteria en om afspraken met partners over rollen, bijdrage en uitvoering.

Strategische doelen

- De 15% van de begroting die voor bronmaatregelen beschikbaar is, wordt strategisch ingezet als hefboom voor waterinclusieve, groenblauwe en klimaatbestendige gebiedsontwikkeling in de regio's Foodvalley, Stedendriehoek en regio Amersfoort.
- Per prioritaire regio wordt samen met provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en andere gebiedspartners een gezamenlijk omgevings- of gebiedsprogramma ontwikkeld. De Omgevingswet biedt hiervoor expliciet ruimte: een programma kan beleid vertalen naar concrete maatregelen en gezamenlijke doelen en afspraken bevatten van verschillende overheden.

Projecten en maatregelen

- Prioritaire regio's selecteren en onderbouwen, zoals Foodvalley, Amersfoort/Defensie en de Stedendriehoek.
- Per regio via ontwerpend onderzoek methodisch het ambitieniveau bepalen waar en op welk schaalniveau (wijk, buurt, woning) bronaanpak de meeste meerwaarde heeft voor waterkwaliteit, waterketen, klimaatadaptatie en gebiedsontwikkeling.
    - Foodvalley: bronaanpak verbinden met woningbouw, economische groei en klimaatadaptatie.
    - Amersfoort (Defensie): bronaanpak als integraal onderdeel van water en bodem sturend (transformatie- en woningbouwopgave), natuur en decentrale zuivering defensie.
    - Stedendriehoek: bronaanpak verbinden met stedelijke vernieuwing, vergroening en de regionale woningbouwopgave. Een afwegingskader maken met criteria zoals waterkwaliteitswinst, ruimtelijke koppelkansen, uitvoerbaarheid, partnerbereidheid en investeringsmoment.
- Samen met kennisinstellingen ontwerpend onderzoek doen naar ruimtelijke innovaties.

Bureau Maris, Ontwerpwedstrijd Vallei en Veluwe 2025

Tot slot

De influentstrategie is een kans om de waterketen te verbinden met de grote verbouwing van de gebouwde omgeving: **de blauwe transformatie**. De kern is niet dat het waterschap alle bronmaatregelen zelf uitvoert, maar dat het waterschap de juiste vraag op het juiste moment op tafel legt: wat kunnen we aan de voorkant voorkomen, zodat we aan de achterkant minder hoeven te zuiveren, minder hoeven te herstellen en meer maatschappelijke waarde maken?

Daarmee wordt de influentstrategie een praktische vertaling van het nieuwe waterdenken: brongericht, gebiedsgericht en actorgericht. Niet als los beleidsdocument, maar in lijn met het kerninstrumentarium van de Omgevingswet als koers die via het nieuwe Blauw Omgevingsprogramma, gebiedsprocessen en samenwerking stap voor stap uitvoerbaar wordt.

Colofon *Schrijf/teken/leesgroep*

Maaike Runia, Stijn Mouw, Sandy Hofland, Noa Schouten, Coert Petri, Naomi Zijderveld, Sander van Velthoven, Pieter Schouw, Hedzer Gietema, Taco Sikkema, Nouchka van Domburg.

Eindredactie: Paul van Eijk

Geraadpleegde bronnen

Hernieuwde Richtlijn Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2025)
Influentstrategie (2026)
Bestuursagenda Waterschap Vallei en Veluwe 2023-2027
Kamerbrief Water en Bodem Sturend (2022)
BOVI2050 & leporello (2023)
Natuurlijk Ontwikkelen (2015)
Waterkringlopen sluiten, visie op waterzuiveren (2024)
Beleidskader Waterbewust gedrag (2026)

Samenvatting doelen, projecten en maatregelen

In onderstaande tabel staat waar de strategische doelen, projecten en maatregelen geborgd worden. Bij het BOP is het type opname en het hoofdstuk/paragraaf weergegeven.

Strategische doelen

THEMA	DOEL / PROJECT OF MAATREGEL	BOP	PUB
Water(keten) en bodem sturend	Water en bodem sturend vertalen naar de waterketen: ruimtelijke keuzes moeten bijdragen aan minder en schoner influent.	Tekst 6.4	
	Bronaanpak onderdeel maken van gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening en investeringsbesluiten. Hierbij wordt de gebouwde omgeving gezien als de plek waar keuzes en gedrag van inwoners, bedrijven en organisaties de influentkwaliteit beïnvloeden, en niet alleen de rwzi.	Maatregel 6.4	Uitwerken
	De waterketen vroegtijdig verbinden met ruimtelijke planvorming zodat maatregelen aan de voorkant worden meegenomen, zoals 100 liter drinkwater per persoon per dag.	Maatregel 6.4	Uitwerken & KPI
Regenwater afkoppelen	Regionale ontwikkelstrategie: van regenwater afvoeren naar regenwater benutten; van riooltechniek naar ruimtelijke kwaliteit; van reageren op wateroverlast naar klimaatadaptief ontwerpen.	Maatregel 7.4	
	Regenwater benutten als drager voor klimaatadaptatie, vergroening, verkoeling, biodiversiteit en leefkwaliteit.	Tekst 7.4	
	Schoon regenwater niet langer vanzelfsprekend via het gemengde riool afvoeren.	Tekst 7.4	
	Afkoppelen positioneren als ruimtelijke kwaliteitsmaatregel en niet alleen als riooltechnische ingreep.	Tekst 7.4	
	Vuiluitworp door overstorten vanuit gemengde stelsels en rwzi's met 95% verminderen door minstens 70% van gemengd gerioleerde gebieden versneld af te koppelen voor 2040.		KPI
DINAMO	Het waterschap ontwikkelt samen met gemeenten, provincies, omgevingsdiensten, bedrijven, kennisinstellingen en andere partners een regionaal leer- en meetnetwerk.	Maatregel 7.2	Uitwerken
	Het waterschap ontwikkelt monitoring van verantwoordingsinstrument naar sturingsinstrument.	Maatregel 7.2 + Tekst H13	Uitwerken
	Het aantoonbaar verminderen van de belangrijkste beïnvloedbare schadelijke indirecte lozingen, met als richtinggevende ambitie minimaal 50 procent reductie, conform de deadlines in de herziene richtlijn.		KPI
	Het waterschap verbindt data uit de waterketen, het watersysteem, VTH, gebiedsontwikkeling en externe bronnen met elkaar.	Maatregel 7.2	Uitwerken
	Een digitaal dataplatform en digital twins maken de waterketen actueel, voorspellend en handelingsgericht, zodat afwijkende patronen sneller worden herkend, bronnen beter worden herleid en maatregelen vooraf kunnen worden gesimuleerd. Metingen bij rwzi's, rioolstelsels en oppervlaktewater worden gecombineerd met kennis over productgebruik, gebiedskenmerken, emissieroutes en waterbewust gedrag.	Maatregel 7.2	Uitwerken
Diffuse bron en gedeelde zorg(plicht)	Diffuse verontreiniging erkennen als gezamenlijke opgave van waterschap, gemeenten, bedrijven, producenten en inwoners.	Tekst 7.2	
	Het principe 'de vervuiler betaalt' en producentenverantwoordelijkheid benutten als bestuurlijke en beleidsmatige richting. Producenten moeten vanaf uiterlijk 31 december 2028 ten minste 80% van de kosten van noodzakelijke monitoring en quartaire zuivering dragen.		KPI
	Regionale bronaanpak verbinden met nationale en Europese agendering van moeilijk beïnvloedbare stoffen.	Tekst 7.2	
	Een stevige lobbystrategie via de Unie van Waterschappen voeren, gericht op financiële verantwoordelijkheid van producenten voor milieuschade en zuiveringskosten.	Maatregel 7.2	
Waterbewust gedrag	De leefomgeving zo inrichten dat gewenst waterbewust gedrag makkelijker en vanzelfsprekender wordt.	Maatregel 6.4 + tekst 3.4	
	Waterbewust gedrag onderdeel maken van gebiedsontwikkeling. Niet alleen informeren achteraf, maar de omgeving zo ontwerpen dat gewenst gedrag vanzelfsprekender wordt.	Maatregel 6.4 + tekst 3.4	
Ruimtelijk prioriteren	De 15% van de begroting voor bronmaatregelen strategisch inzetten als hefboom voor waterinclusieve, groenblauwe en klimaatbestendige gebiedsontwikkeling in Foodvalley, Stedendriehoek en regio Amersfoort.	Tekst H9	
	Per prioritaire regio samen met provincie, gemeenten, omgevingsdiensten en andere gebiedspartners een gezamenlijk omgevings- of gebiedsprogramma ontwikkelen.		Maatregel 7.4

Projecten en maatregelen

THEMA	DOEL / PROJECT OF MAATREGEL	BOP	PUB
Water(keten) en bodem sturend	Bij gezamenlijke, prioritaire gebiedsontwikkelingen standaard inzichtelijk maken welke invloed de ontwikkeling heeft op afvalwater, regenwater en influentkwaliteit.		X
	De weging van het waterbelang uitbreiden met vragen over bronaanpak, materiaalgebruik, afkoppelen, indirecte lozingen, hergebruik en de terugwinning van warmte en grondstoffen.		X
	Starten in gebieden waar grote ruimtelijke investeringen samenkomen, zoals Foodvalley, Amersfoort/Defensie en de Stedendriehoek.		X
Regenwater afkoppelen	Samen met gemeenten een prioriteitenkaart maken van gemengde stelsels, overstorten, afkoppelkansen en ruimtelijke projecten.		X
	Concretiseren hoe stapsgewijs vermindering van vuiluitworp door overstort wordt bereikt via afkoppelen, als meervoudige opgave geïntegreerd in gebiedsontwikkeling.		X
	Bij gemeenten bevorderen dat afkoppelen standaard wordt meegenomen bij herstructurering, rioolvervanging, groot onderhoud en vergroening.		X
	Een voorkeursvolgorde hanteren: besparen, vasthouden, benutten, infiltreren, bergen en pas daarna vertraagd afvoeren.		X
DINAMO	Intern de Taskforce DINAMO starten met VTH, Transitie & Innovatie en relevante Opgaven; aansluiten bij lopende initiatieven en interne kennisdragers en beschikbare budgettaire ruimte benutten.		X
	Per gebied inzichtelijk maken waar gemengde riolering, afkoppeling en overstorten aanwezig zijn, hoe vaak overstorten werken en deze informatie koppelen aan toekomstige ontwikkelingen.		X
	Metingen aan influent, rioolstelsel, oppervlaktewater en eventueel slib koppelen aan gebiedsdata, vergunninggegevens en meldingen; monitoring verbinden aan VTH, gebiedsontwikkeling, investeringskeuzes en waterbewust gedrag.		X
	Een basismeetstrategie ontwikkelen voor prioritaire stoffen, indirecte lozingen, overstorten, regenwater en relevante rwzi-afwateringsgebieden.		X
Diffuse bron en gedeelde zorg(plicht)	Nieuwe en bestaande wijken zo inrichten en beheren dat emissies naar watersysteem en waterketen worden voorkomen, beperkt of vervangen door milieuvriendelijkere alternatieven.		X
	Prioritaire diffuse bronnen in beeld brengen, waaronder medicijnresten, microplastics, PFAS, vetten, doekjes, schoonmaakmiddelen, bouwmaterialen en indirecte bedrijfslozingen; toezicht, handhaving en afspraken met omgevingsdiensten organiseren.		X
	Bronmaatregelen opnemen in gebiedsprocessen en programma's, aanbestedingen, beheerafspraken, communicatie en toezichtstrategieën.		X
	Voor relevante diffuse bronnen een meetbare daling bereiken of aantonen welke aanvullende nationale of Europese aanpak nodig is.		X
Waterbewust gedrag	Ieder stedelijk (her)ontwikkelingsproject krijgt een watergedragsagenda met concrete doelgedragingen voor watergebruik, afvalwater en inrichting.		X
	Koplopers belonen en buurtgerichte campagnes en ontwerpprincipes inzetten die gewenst waterbewust gedrag aantrekkelijk en eenvoudig maken.		X
	Gedragsmaatregelen koppelen aan fysieke ingrepen, zoals wadi's, inzamelpunten, groene straten, waterbesparende voorzieningen en duidelijke informatie.		X
	Waterbewust gedrag aantoonbaar laten bijdragen aan minder verstoppingen, minder ongewenste lozingen, drinkwatergebruik naar 100 liter per persoon per dag, laagwaardige toepassingen en meer lokale verwerking van regenwater.		X
	Gedragsfactoren, motivaties en belemmeringen van inwoners, bedrijven en instellingen inzichtelijk maken en vertalen naar gerichte interventies die emissies aan de bron voorkomen.		X
Ruimtelijk prioriteren	Prioritaire regio's selecteren en onderbouwen, zoals Foodvalley, Amersfoort/Defensie en de Stedendriehoek.		X
	Per regio via ontwerpend onderzoek methodisch het ambitieniveau bepalen en vaststellen waar en op welk schaalniveau bronaanpak de meeste meerwaarde heeft. Foodvalley: woningbouw, economische groei en klimaatadaptatie. Amersfoort/Defensie: water en bodem sturend, natuur en decentrale zuivering. Stedendriehoek: stedelijke vernieuwing, vergroening en woningbouw, met een afwegingskader.		X
	Samen met kennisinstellingen ontwerpend onderzoek doen naar ruimtelijke innovaties.		X

BOP = Blauw Omgevingsprogramma 2027–2033 | PUB = Plan Uitvoering BOP